

Amilyen szép és friss az első rész fordítása, ugyanolyan nehézkes a másodiké. Mintha nem is ugyanaz fordította volna. Csak egy példát: »A kupola mennyezetének kitése céljából felállított állványzatra vezető fa-lépcső...« (107. l.)

Néhol a pontatlan fordítás az írói szándékot is efferdíti: Amikor Tartarin első útja alkalmával érzékeny búcsút vesz barátaitól és szeretett szülőföldjétől (33. l.), így szól a francia szöveg: »Adieu, tous! murmura le grand homme, et sur les joues du brave commandant Bravida il embrassa son cher Tarascon.« Fordítása: »Isten veletek! mormolta a nagy férfiú, a vitéz Bravida őrnagy

pedig megcsókolta kedves Tartarinjének mind a két orcáját.« A téves fordítás annyival is súlyosabban esik latba, mivel az eredeti szöveg azt akarja kifejezni, hogy Tartarin utolsó gondolata is szülőföldjéhez szállt: s így valójában a vitéz Bravida parancsnok arcára ő nyomott csókot s e csókkal búcsúzott kedves Tarasconjától.

Mindamellett s mindezek ellenére a Tarasconi Tartarin magyar kiadása szervesen illeszkedik beile könyvkiadásunknak abba a programjába, amey szinte garmadával ontja az olvasók elé a haladó korok és irodalmak rejtett értékeit.

Süpek Ottó

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NYELV- ÉS IRODALOMTUDOMÁNYI OSZTÁLYÁNAK KÖZLEMÉNYEI VIII. KÖTETE (1–4).

A kötet a következő írásokat tartalmazza: *Fekete Lajos*: A Siyaqat-írástípus a török pénzügyigazgatásban.

Marót Károly: Kik voltak a Múzsák?

Sőtér István: Madách Imre.

„Az ember tragédiáját” nem érthetjük meg, ha kiszakítjuk az egész madáchi életműből. A tanulmány elemzi Madách drámáit és lírai költeményeit, megvizsgálja a nemzeti függetlenség ügyéhez való viszonyát, antikapitalizmusát. A szerző végső következtetése az, hogy Madách hű volt a szabadságharchoz, elutasította az egyezkedés, a behódolás bármiféle módját. A Tragédiában világalos állást foglalt a francia forradalom eszméi mellett, de ez eszmék megvalósulásának útját a jelenben s a jövőben már nem volt képes meglátni. A Tragédia azt mutatja be, hogy a nagy ember harcol és elvérzik a népért, amely ezt nem érdemli meg, s amely elutasítja, illetve eltorzítja a nagy ember eszméit. Ez a pesszimista nép-szemlélet azonban nem „végső szó”, hanem csupán egyik állomása Madách útjának. A Mózes-drámában már egy új szabadságharc igénye szólal meg, „nagy ember” és tömeg ellentéte ebben a műben feloldódik. Madách egy válságos korban *igen és nem*, optimizmus és pesszimizmus közt vergődött. A Tragédiában sem csak a pesszimizmus, a csalódás-művét kell látnunk, de a csalódással, a csüggedéssel való makacs szembeszegülés pátozát is ki kell olvasnunk belőle.

Marót Károly: Beszámoló a VIII. Nemzetközi Vallástörténeti Kongresszusról. (Róma, 1955. ápr. 17–23.)

Mezey László: A „Bátori-biblia” körül. — A mű és szerzője.

A tanulmány egy a XV. századból származó, elveszett bibliafordítással foglalkozik, melynek szerzőjét eddig Bátori Lászlóban látták. A szerző a Bátorira vonatkozó források alapján kimutatja, hogy Bátori nem fordította magyarra a bibliát, hanem lemásolt és magyar nyelvű kommentárral látott el egy bibliafordítást. A nyírségi kisnemességből származó iskola-mesterből pálos szerzetessé lett Báthori László már az elő-reformációs áramlatok hatása alatt állott és biblia-kommentárja is ezek szellemében készülhetett.

Szabolcsi Bence: Zenei tanulmányúton Kínában.

Vargyas Lajos: A duda hatása a magyar népi tánczenére.

Évfordulók — megemlékezések

Lakó György: Zsirai Miklós emlékezete.

Moravcsik Gyula: Gyóni Mátyás emlékezete.

Vita

Horváth János: „Árpád-kori latinnyelvű irodalmunk stílusproblémái” című doktori disszertációjának vitája. (Bóta László.)

A disszertáció három opponense: Dománovszky Sándor, Knieza István, Klanczay Tibor és a vita többi résztvevői egybehangzóan kiemelték a munkának egész tudományosságunk szempontjából lényeges eredményeit. Horváth János út-

törő munkája Árpád-kori irodalmunkat az eddigi, főként történeti jellegű kutatások után irodalomtörténeti módszerrel vizsgálja és meggyőző képet rajzol a latin nyelvű írott és a magyar nyelvű iratlan irodalom kölcsönhatásáról. A vita anyagát összefoglaló közlemény ismerteti a mű egyes tételeivel szemben elhangzott ellenvéleményeket, bíráló megjegyzéseket, valamint a disszertáció szerzőjének választát.

Az Osztály életéből

Jelentés az Irodalomtörténeti Kongresszusról. (Klaniczay Tibor.)

Az 1955. nov. 1–3 között lezajlott kongresszus, melynek tárgya „A realizmus kérdései a magyar irodalomban” volt, irodalomtudományunk egyik legnagyobb eddigi vállalkozása volt. Az előadások és viták az egyes irodalmi áramlatokat és magát a realizmus problémáját sokkal bonyolultabbnak, gazdagabban árnyaltnak mutatták, mint ahogyan eddig látták. A kongresszus sok részletkérdés tisztázását is elősegítette, s emellett felhívta a figyelmet irodalomtörténetfrásunk néhány hiányosságára, elsősorban a jelenleg uralkodó terminológiai zűrzavarra. A kongresszus nagy pozitívumát jelentették a fiatal kutatógárda tagjainak magas színvonalú hozzászólásai. A jelentés kiter irodalomtudományunknak a kongresszus utáni feladataira és közli a baráti országok irodalomtörténetészei közötti együttműködésre vonatkozó javaslatokat és határozatokat is.

Szemle

Waldapfel József: A magyar irodalom a felvilágosodás korában. (Szauder József.)

Waldapfel József monográfiája felvilágosodás-kori irodalmunk első mély, maradandó értékelése. Feltárja az irodalom mélyén ható objektív társadalmi erőket és elsősül jelöli ki a korszak íróinak helyét az irodalomtörténeti fejlődés menetében. A terjedelmes bírálat a munka alapvető érdemei mellett hibáira (pl. az első és második rész közötti módszerbeli törésre) is rámutat, és több megállapításával (így a szentimentalizmus kérdésre vonatkozó fejtegetésekkel) vitába száll.

A Thalia történetének legújabb irodalma. (Debreczeni Ferenc.)

A cikk a Thalia Társaság megalakulásának 50. évfordulójával kapcsolatos irodalmat: Katona Ferenc – Dénes Tibor „A Thalia története” című könyvét, valamint Lukács György, Benedek Marcell és Gellért Lajos írásait ismerteti, és felveti ezek kapcsán a színháztörténetírás néhány elvi és gyakorlati kérdését is.

Lajtha László: Népzenei monográfiák I–III. (Kiss Lajos.)

A francia felvilágosodás. (Köpeczi Béla.)

Ungvári Tamás: Henry Fielding. (Lutter Tibor.)

Az Osztályközleményekre az Akadémiai Kiadó Terjesztési Osztályánál (V. Alkotmány u. 21.) lehet előfizetni, kötetenként 40 forintért. Ez a kötet 40 forintért fizethető elő vagy vásárolható meg ugyanott.

IRODALOMTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

1956. évi 1. számának tartalma

iff. Horváth János: Legrégibb magyarországi latin verses emlékeink
Korompay Beritlan: Adalékok és jegyzetek a Toldi-mondához
Wittman Tibor: Az Europica varietas
Pukánszkyne Kádár Jolán: Csokonai Doktorandusa
Földes Anna: Móra Ferenc tevékenysége 1918–19-ben

Kiseb b közlemények

Angval Endre: Rimay János és Segner András
Csonkás Mihály: Adatok egy vitézi énekünk hősenek életéből

Vita

Kosztolányi Dezsőné: Kire volt irígy Kosztolányi?

Adattár

Pirnat Antal—Vigh Ferenc: Új adatok Heltai Gáspárról
Scheiber Sándor: Arany János német nyelvű tankönyvbírálata
Ficzay Dénes: Ambrus Zoltán levele Jusht Zsigmondhoz
Madácsy László: Egy ismeretlen Juhász Gyula vers — Juhász Gyula és Shakespeare
Nacsády József: Babits Mihály elfelejtett verse
Pásztor József: Két Juhász Gyula kézirat

Szemle

Végh Ferenc: Bornemisza Péter: Ördögi Kísértetek
Oltványi Ambrus: Forgács László: Bajza és Belinszki
Horváth István Károly: Hésiódos: Munkák és napok görögül és magyarul
Nagy Miklós: A balatonfüredi Jókai Múzeum ismertetése
Var,ha Balázs: A Balassi-emlékkiállítás

Az irodalomtörténeti főbizottság hírei

Az Irodalomtörténeti Közlemények számonként is vásárolható az Akadémiai Kiadónál (Budapest, V., Alkotmány utca 21.) és könyvesboltjában (Budapest, V., Váci utca 22.)